C/2026/3938

1.9.2026

NÕUKOGU SOOVITUS,

10. juuli 2026,

mis käsitleb Slovakkia majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

(C/2026/3938)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 ([1]), eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta ([2]), eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke; raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(2) Komisjon võttis 25. novembril 2025 vastu arvamuse Slovakkia 2026. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Slovakkiat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, soovituse Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse ([3]) vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovituse 9. märtsil 2026.

(3) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Konkurentsivõime kompassi on pärast selle avaldamist võetud arvesse Euroopa poolaasta töös, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika on vastab ELi strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(4) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta protsess koos taaste- ja vastupidavusrahastu ([4]) viimase etapi rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki viimaste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on endiselt oluline jätkata ja arendada edasi selle rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.

(5) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Slovakkia kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles hinnati Slovakkia edusamme 2025. aasta riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Slovakkia on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks Slovakkia kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Slovakkia edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

([3]) ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(6) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Slovakkia kohta põhjaliku analüüsi. Peamised järeldused, milleni komisjoni töötajad oma hinnangus Slovakkia makromajandusliku haavatavuse kohta kõnealuse määruse kohaldamisel jõudsid, avaldati 20. mail 2026 ([5]). Komisjon jõudis 3. juunil 2026 järeldusele, et Slovakkias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige on Slovakkias haavatavusi, mis on seotud välistasakaalu ja valitsemissektori eelarvepositsiooni, konkurentsivõime, eluasemeturu ja kodumajapidamiste võlakoormusega, ning poliitikameetmed on endiselt piiratud. Kuigi jooksevkonto puudujääk vähenes 2025. aastal tänu madalamatele energiahindadele ja suuremale ekspordile, peaks see 2026. aastal välisolukorra halvenemise tõttu suurenema. Valitsemissektori eelarvepuudujääk vähenes 2025. aastal, kuid on endiselt suur ja mõjutab maksebilanssi; lisaks prognoositakse, et see jääb 2026. aastal suures osas muutumatuks ja suureneb 2027. aastal, eeldusel et poliitikat ei muudeta, mis suurendab valitsemissektori võlga. Inflatsioon ületas 2025. aastal tublisti euroala oma, seda osaliselt käibemaksumäära tõusu tõttu, ning prognooside kohaselt jääb alusinflatsioon 2026. aastal euroala kõrgeimate hulka. Kiiresti kasvav tööjõu ühikukulu on konkurentsivõimet veelgi nõrgendanud ja eeldatavasti kasvab 2026. aastal endiselt suhteliselt kiiresti. Eluasemehinnad tõusid 2025. aastal hüpoteeklaenude madalamate intressimäärade tõttu ja tõenäoliselt tõusevad järsult edasi, sest pakkumine on piiratud. Samuti kasvas kodumajapidamiste laenuvõtmine, sest intressimäärad olid madalamad ja sissetulekud suuremad. Poliitilised edusammud on olnud piiratud. Tuleviku vaates vähendaks haavatavust see, kui tulemuslikult käsitletaks tööjõu maksustamise, konkurentsivõime, eluasemete pakkumise ja eelarvepoliitika põhiküsimusi.

(7) Nõukogu võttis 21. jaanuaril 2025 komisjoni hinnangu ja soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Slovakkia riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ([6]). Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 3,8 % 2025. aastaks, 0,9 % 2026. aastaks, 1,6 % 2027. aastaks ja 1,5 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 10,3 %, 2026. aastal 11,2 %, 2027. aastal 13,0 % ja 2028. aastal 14,8 %. Aastatel 2025–2028 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku korrigeeriva kavaga, mida nõukogu ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 7 alusel soovitas 21. jaanuaril 2025 ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks ([7]), seega peatatakse Slovakkia puhul ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

(8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon kutsus liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi ([8]), ning Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Slovakkia taotlusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega lubatakse Slovakkial netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda ([9]). Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Slovakkial vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

(9) Slovakkia esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande ([10]) netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Slovakkia kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

([5]) SWD(2026) 142 final.

([6]) Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Slovakkia riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/645, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/645/oj).

([7]) Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Slovakkias, mis võeti vastu 21. jaanuaril 2025. Kõik Slovakkia ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega seotud dokumendid on kättesaadavad aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/slovakia_en.

([8]) Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

([9]) Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Slovakkial määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3974, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3974/oj).

([10]) 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

(10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 0,8 % ja tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon 4,2 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2026. aastal 0,8 % ja 2027. aastal 1,5 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2026. aastal 4,3 % ja 2027. aastal 3,2 %.

(11) Eurostati esitatud andmete ([11]) põhjal vähenes Slovakkia valitsemissektori eelarve puudujääk 5,3 %-lt SKPst 2024. aastal 4,5 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt konsolideerimismeetmeid ja oodatust väiksemaid kaitseinvesteeringuid, mis on tingitud viivitustest teatava kaitseotstarbelise varustuse tarnimisel. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2026. aastal 4,6 % ja 2027. aastal 5,4 % SKPst. 2026. aasta väike kasv tuleneb peamiselt investeeringute suurenemisest, mis on tingitud sõjavarustuse tarnimise edasilükkamisest eelmisel aastal. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2027. aastal on peamiselt tingitud eeldatavatest kaitseotstarbelise varustuse tarnetest.

(12) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika ([12]), mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal pärssiv (1,1 % SKPst). Prognooside kohaselt on see ka 2026. ja 2027. aastal pärssiv (vastavalt 0,5 % ja 1,1 % SKPst).

(13) Eurostati esitatud andmete ([13]) kohaselt suurenes Slovakkia valitsemissektori võlg 59,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 61,4 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Võlakordaja suurenemine 2025. aastal tuleneb peamiselt valitsemissektori suurest esmasest eelarvepuudujäägist. Lisaks aitab võladünaamika kasvusuundumusele kaasa asjaolu, et intressikulud kasvavad majandusest kiiremini. 2026. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2026. aasta lõpuks 63,7 %ni ja 2027. aasta lõpuks veelgi 66,9 %ni. 2026. ja 2027. aasta kasv kajastab peamiselt väga püsivaid valitsemissektori eelarvepuudujääke.

(14) Eurostati andmete ([14]) kohaselt moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Slovakkias 2025. aastal 2,0 % SKPst, mis tähendab baasaastaga 2021 võrreldes 0,6 protsendipunkti suurust kasvu. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need 2026. aastal jääma samale tasemele. See tähendab, et kasv on baasaastaga 2021 võrreldes 0,6 protsendipunkti SKPst ([15]).

(15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris ei ole Slovakkia kehtestanud uusi eelarvepoliitika meetmeid, et leevendada kõrgete energiahindade mõju leibkondadele ja ettevõtetele ([16]).

([11]) Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

([12]) Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed ning mis hõlmab taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid.

([13]) Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

([14]) Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

([15]) NATO kaitsekulutuste määratlus erineb COFOGi kaitsekulutuste määratlusest. Peale selle võib esineda erinevusi tulenevalt kulutuste kirjendamise ajast, eelkõige kaitseotstarbelise varustuse puhul, kuna NATO aruanded ei lähtu kulutuse kirjendamise aja osas rahvamajanduse arvepidamise reeglitest.

([16]) See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

(16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Slovakkia netokulud 2025. aastal 1,7 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 5,4 %. Netokulude kasv 2025. aastal on alla soovitatud maksimaalse kasvumäära. 2024. ja 2025. aasta peale kokku jääb netokulude kumulatiivne kasvumäär samuti alla soovitatud maksimaalse kasvumäära.

(17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Slovakkia netokulud 2026. aastal suurenema 2,9 % ning 2024., 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 8,4 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,8 % SKPst. 2024., 2025. ja 2026. aasta peale kokku jääb netokulude kumulatiivne kasvumäär alla soovitatud maksimaalse kasvumäära ([17]).

(18) Lisaks piirab olemasolevate kulude ebapiisav läbivaatamine eelarvemenetluses säästmise potentsiaali, mis võiks muidu parandada riigi rahanduse olukorda.

(19) 2025. aastal oli Slovakkia maksukiil (töötasu maksustamine) kõigi sissetulekutasemete puhul üle ELi keskmise, eelkõige madalapalgaliste puhul. Kohustuslike sotsiaal- ja ravikindlustusmaksete hiljutine suurenemine on selle rühma maksukiilu veelgi suurendanud. Korduvatest kinnisvaramaksudest saadav tulu jäi Slovakkias väikeseks ja alla ELi keskmise, peamiselt pindalapõhise kinnisvaramaksusüsteemi tõttu, mille puhul kinnisvara maksustatakse pigem pindala kui turuväärtuse alusel, mis piirab tulude loomist, vähendab õiglust ja suurendab survet eluasemehindadele. Keskkonnamaksudest, sealhulgas transpordi-, saaste- ja loodusvarade kasutamise maksudest saadav tulu on pidevalt alla ELi keskmise, mis osutab kasutamata potentsiaalile tugevdada põhimõtet „saastaja maksab“.

(20) Viimase kahe aasta jooksul on äriühingu tulumaks märkimisväärselt tõusnud, samas kui äriühingu tulumaksu kolme vahemiku kehtestamine 2025. aasta jaanuaris on keerukust veelgi suurendanud. Nii tegelik maksumäär kui ka suurettevõtjate seadusjärgne tulumaksumäär on ELi keskmisest suuremad. Ettevõtluskeskkonda pärsib lisaks ka hiljutine makseteenuste maks. Samal ajal on hariliku käibemaksumäära tõstmine 20 %-lt 23 %-le pannud kodumajapidamistele täiendava maksukoormuse, samas kui kaks vähendatud käibemaksumäära, mis hõlmavad paljusid kaupu ja teenuseid, muudavad süsteemi keeruliseks ja suurendavad maksukulutusi. Lisaks on kinnisvara müügist saadav kapitalikasum viie aasta pärast maksuvaba, mis vähendab maksubaasi ja soodustab pikaajalisi eluasemeinvesteeringuid. Kuigi Slovakkia käibemaksukohustuse täitmise lõhe on vähenenud, on see endiselt üle ELi keskmise (8,2 %). Kuigi Slovakkia on teinud edusamme maksuhalduse digitaliseerimisel, aitaks täiendavad jõupingutused eelkõige e-arveldamise, mida juba rakendatakse, ja eeltäidetud maksudeklaratsioonide valdkonnas vähendada maksusüsteemi lekkeid, lihtsustada nõuete täitmist ja vähendada kulusid. Samal ajal on eraisiku tulumaksu taotluste elektrooniline esitamine endiselt väike ja tublisti alla ELi keskmise.

(21) Sotsiaalhoolekandesüsteem on viimastel aastatel järk-järgult laienenud ja muutunud üha kulukamaks. Ulatuslikud sotsiaaltoetused, nagu alaline 13. pensionimakse, tulumaksu eraldamine lapsevanematele ja energiatoetused, ei ole tegelikult suunatud haavatavatele rühmadele, samal ajal kui energiameetmed, mis hõlmavad praegu 90 % kodumajapidamistest, moonutavad jätkuvalt turuhinnasignaale.

([17]) Kuna Slovakkia suhtes kohaldatakse riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust, keskendutakse nõuetele vastavuse hindamisel viimati nimetatud võrdlusele.

(22) Slovakkias on endiselt suur eluasemenappus ja väikseim elamufond elaniku kohta ELis, lisaks on ehitustegevus veelgi aeglustumas, kuna 2025. aasta esimesel poolel alustati ainult 7 241 uue elamu ehitamist. See langus on kooskõlas elamuarenduse laiema vähenemisega, kuna ehitusload, mille väljastamine saavutas haripunkti 2021. aastal, on alates 2024. aastast pidevalt vähenenud, mille tõttu Slovakkia üldine eluasemefond on tublisti alla ELi keskmise. Kuigi vastu on võetud uus ehitusseadus, mille eesmärk on loamenetlusi lihtsustada, on selle rakendamine algusjärgus ja selle mõju ei ole veel avaldunud. Ka üürisektor on vähearenenud, üürieluasemete osakaal on tunduvalt alla ELi keskmise ja ei ole aja jooksul suurenenud. Rahvaloenduse andmete kohaselt on eravalduses olevate üürieluruumide arv järsult vähenenud, langedes 2021. aastal vaid 0,86 %-le. Sotsiaaleluruume on samuti märkimisväärselt vähe, moodustades vaid 2,5 % kogu elamufondist, mis on üks väiksemaid osakaale ELis. Sellisel süsteemsel nappusel on ebaproportsionaalne mõju tõrjutud kogukondadele, eelkõige roma perekondadele, kellest 86 % elab ülerahvastatud tingimustes, sageli eraldatud asulates, kus puudub põhitaristu, näiteks usaldusväärne juurdepääs veele. Ebakindlad elamistingimused takistavad nende kogukondade lõimimist haridusse ja tööhõivesse. Lisaks on kodutus Slovakkias viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt suurenenud. Nende probleemide süvenedes katavad eluasemetoetused ainult minimaalse osa üürikuludest, jättes üüri taskukohasuse sisuliselt toetamata.

(23) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite edukaks rakendamiseks, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

(24) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Slovakkias nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest aeglasemalt. Tähtis on algatada ja kiirendada jõupingutusi, et tagada investeeringute kiire tegemine, maksimeerides kohapeal nende mõju. Slovakkia juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Slovakkial esineb rakendamisel siiski jätkuvalt probleeme, sealhulgas seoses teadus- ja arendustegevusse investeerimise ja innovatsiooni, digitaliseerimise, looduse ja elurikkuse kaitse ning romade kaasamisega. Samal ajal peab Slovakkia kiirendama õiglase ülemineku fondi rakendamist, kuna vahendid tuleb välja maksta 2026. aasta lõpuks. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Slovakkia pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahehindamise määruses ([18]) kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.

(25) Slovakkia idapiiril asuvatel piirkondadel on täiendavaid probleeme, mis kahjustavad nende majandusliku ja sotsiaalse arengu väljavaateid, samal ajal kui olemasolevad struktuursed probleemid süvenevad. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu suurendab julgeolekusurvet, häirib piiriülest majandustegevust ja vähendab investeeringute atraktiivsust.

(26) Slovakkial on mitmeid probleeme, mis on seotud ettevõtluskeskkonna ja avaliku halduse, digiülemineku, teadusuuringute ja innovatsiooni, kohtusüsteemi ja korruptsioonivastase süsteemi, süsinikuheite vähendamise ja tööstuse ümberkujundamise, heiteta liikuvuse arendamise, tööturu, hariduse ja tervishoiuga.

(27) Ettearvamatu õigusraamistik piirab jätkuvalt Slovakkia ettevõtluskeskkonda. Parlamendi liikmete algatatud seadusandlike kiirmenetluste ja muudatusettepanekute sage kasutamine, millega sageli minnakse mööda tavapärastest mõjuhinnangutest ja sidusrühmadega konsulteerimisest, suurendab regulatiivset ebastabiilsust. Kuigi parema õigusloome raamistik on ametlikult kehtestatud, kohaldatakse seda ebajärjekindlalt ja suures osas formaalselt, mis piirab selle tõhusust õigusaktide kvaliteedi ja prognoositavuse parandamisel. Seetõttu ei ole sidusrühmadega peetavad konsultatsioonid ja mõjuhinnangud õigusloomeprotsessi piisavalt integreeritud ning hiljutised meetmed, sealhulgas taaste- ja vastupidavuskava raames võetud meetmed, on olukorda vaid veidi parandanud. Samal ajal on halduskoormus endiselt suur ning keerukad menetlused ja vastavusnõuded takistavad jätkuvalt äritegevust. Slovakkias püsivad ühtsel turul regulatiivsed ja haldustõkked, mis mõjutavad teenuste piiriülest osutamist ja asutamisvabadust, eelkõige killustatud sõidukeeldude ja piiravate jaemüüginormide tõttu.

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames.

(28) Kohalike valitsemisstruktuuride killustatus kahjustab jätkuvalt kvaliteetsete avalike teenuste osutamist. Suur hulk väikeseid omavalitsusi, kelle haldussuutlikkus on sageli piiratud ja rahalised vahendid nende kohustustega võrreldes ebapiisavad, piirab tõhusat investeeringute kavandamist ja ELi vahendite kasutamist. Kuigi strateegilise koordineerimise parandamisel kesktasandil ja haldussuutlikkuse koondamisel kohalikul tasandil ühiste teeninduskeskuste katsetamise kaudu on tehtud mõningaid edusamme, on omavalitsustevaheline koostöö endiselt piiratud ja kohaliku valitsemise põhjalikku reformi ei ole veel algatatud.

(29) Hiljutised seadusemuudatused on nõrgendanud riigihangete läbipaistvust ja konkurentsi. Avaldamiskünniste tõstmine ja menetluste lihtsustamine on vähendanud halduskoormust, kuid seadnud ohtu ka konkurentsi ja läbipaistvuse, eelkõige piirmäärast allapoole jäävate lepingute puhul. Hankemenetlused on endiselt pikad ja jätkuvalt domineerivad madalaima hinnaga pakkumuste hindamise kriteeriumid, mis piirab kvaliteedi ja olelusringi kuludega seotud kaalutluste kasutuselevõttu. Tõhusa järelevalve tagamine ja pädevate asutuste rolli tugevdamine konkurentsi ja läbipaistvuse tagamisel on oluline, et parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust ja toetada head valitsemistava.

(30) Endiselt valmistab muret kohtusüsteem ja korruptsioonivastane raamistik, kuna suutlikkus avastada ja uurida suurkorruptsiooni ning esitada selle eest süüdistusi on veelgi halvenenud. Korruptsiooni tajumine ja sellest teadaandmine ettevõtlusega tegelemisel on Slovakkias endiselt väga laialdane. Jätkuvalt on realiseerunud 2024. ja 2025. aastal kindlaks tehtud riskid, mis tulenevad korruptsioonivastasele võitlusele spetsialiseerunud asutuste (eriprokuratuur ja riiklik kriminaalamet) likvideerimisest ja kriminaalõiguse reformist, millega lühendati aegumistähtaegu ja vähendati korruptsioonikuritegude eest määratavaid karistusi. Sellele lisandub peaprokuröri õigus tühistada madalama astme prokuröride ja õiguskaitseasutuste lõplikud otsused kohtueelses etapis. Pärast politsei ja prokuratuuri töö ümberkorraldamist vähenes avastatud ja kohtu alla antud korruptsioonijuhtumite arv järsult. Sellele oli pöördumatu mõju mitmele kõrgetasemelisele korruptsioonijuhtumile, kuna korruptsioonisüütegude eest ette nähtud karistusmäärasid vähendati ja õigusrikkujate kohtu alla andmise aega lühendati. 2025. aasta detsembris tekitas rikkumisest teatajate kaitse ameti laialisaatmise katse täiendavat muret korruptsioonivastase raamistiku pärast ja selle pärast, et võimalikud rikkumisest teatajad kardavad esitada teavet suurkorruptsiooni kohta. Üldiselt on need arengud veelgi rõhutanud tugeva korruptsioonivastase raamistiku puudumist, mis praegu soodustab põhjendamatut sekkumist. Pädevate asutuste ebapiisava spetsialiseerumisega seoses tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks on vaja teha märkimisväärseid jõupingutusi.

(31) Kohtusüsteemis viidi ellu kohtute võrgustiku reform, mis on praegu hindamisel. Siiski valmistab endiselt muret asjaolu, et kohtusüsteemi sõltumatuse kaitsemeetmed on endiselt ebapiisavad, eelkõige seoses kohtunõukogu liikmetega, kelle volitusi suurendati veelgi, näiteks distsiplinaarmenetlustes, kuigi valitsus võttis hiljuti meetmeid nende ametist tagandamise suhtes. Selline areng ohustab otseselt Slovakkia ettevõtlus- ja õiguskeskkonda.

(32) Slovakkia on teinud edusamme digitaristu valdkonnas nii linna- kui ka maapiirkondades, kusjuures erasektori telekommunikatsioonioperaatorid investeerivad gigabiti- ja 5G-võrkudesse. Maapiirkondade suhteliselt vähene kaetus ja avaliku sektori piiratud kulutused nõuavad siiski täiendavaid jõupingutusi. 2025. aastal kehtestatud seadusandlikud meetmed, sealhulgas ehitusseadus ja gigabititaristu määrus, peaksid toetama digitaristu kasutuselevõttu, kuid mõned regulatiivsed probleemid püsivad. Digitehnoloogia aeglane kasutuselevõtt Slovakkias piirab jätkuvalt konkurentsivõimet ja majanduskasvu, kuna ainult 57 % väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest (VKEd) saavutab 2025. aastal vähemalt põhilise digimahukuse, samas kui ELi keskmine on 71 %. Piisavate digioskuste ja oskuste täiendamise võimaluste puudumine töötajate seas ning raskused IKT-spetsialistide ligimeelitamisel tekitavad ettevõtjatele märkimisväärseid probleeme. Hoolimata mitmest jätkuvast jõupingutusest nõrgendavad reformide usaldusväärsust killustatus, vähene keskendumine kasutajakogemusele ja e-valitsuse aeglane rakendamine, mis toob esile vajaduse parandada andmehaldust, koostalitlusvõimet ja e-valitsuse teenuste edasist integreerimist.

(33) Slovakkias, mis liigitati 2025. aastal alustavaks novaatoriks, registreeriti üha suurenev lõhe Slovakkia tulemuste ja ELi keskmise vahel. Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele vähenesid 0,45 %-lt 2023. aastal 0,39 %-le 2024. aastal, mis on märkimisväärselt alla ELi keskmise. 2023. aastal võttis valitsus kohustuse säilitada avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste iga-aastase suurendamise trajektoor, mis peaks 2030. aastaks ulatuma 0,67 %-ni SKPst. Seda trajektoori tuleb hoida, et parandada Slovakkia konkurentsivõimet, ning seda tuleb täiendada teadus- ja arendustegevusse tehtavate erasektori investeeringute täiendava soodustamisega, mis on endiselt kriitiliselt väike.

(34) Slovakkia teadus- ja innovatsioonikeskkond on endiselt killustatud ning ettevõtjate ja teadussektori vahelise koostöö parandamisel on saavutatud vähe edu. Teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemil puudub prognoositavus, kuna institutsiooniline raamistik ei ole piisavalt välja arendatud ja kohustused ei ole selgelt kindlaks määratud. Taaste- ja vastupidavuskava raames välja töötatud tavade edendamine, mis on seotud rahvusvaheliste hindamiste läbiviimisega toetuste andmiseks ja teadmussiirdeks, on keskse tähtsusega, et parandada teadusväljundite kvaliteeti ja suurendada nende eduka turustamise tõenäosust. Selleks et veelgi soodustada koostööd ettevõtjate ja akadeemiliste ringkondade vahel ning eelkõige tehnosiiret, oleks Slovakkial kasulik järgida ülikoolides loodud intellektuaalomandi õiguste puhul rahvusvahelisi parimaid tavasid.

(35) VKEde võimalused investeerida teadus- ja arendustegevusse on piiratud, kuna praegune teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kava on kallutatud suuremate ettevõtete poole. Teadus- ja arendustegevuse soodustamise kavade parandamine ning teadus- ja arendustegevuse poliitika suunamine VKEdele võiks edendada Slovakkia kasvupotentsiaali.

(36) Slovakkia majandus, sealhulgas selle suur ja energiamahukas tööstussektor, seisab moderniseerimispüüdluste ja kliimaeesmärkide saavutamise tõttu jätkuvalt silmitsi konkurentsivõime probleemidega. Tööstus on endiselt suur sektor nii energiatarbimise kui ka CO_2-mahukuse poolest, kuigi mõlemad on viimastel aastatel tõhususe suurenemise ja struktuursete muutuste tõttu vähenenud. Kõrged energiahinnad on ettevõtjate jaoks jätkuvalt suur probleem, mis kajastab struktuurseid probleeme. Selleks et saavutada kulutõhus üleminek süsinikuheite vähendamisele, säilitades samal ajal tööstuse konkurentsivõime, peab Slovakkia jätkama investeerimist energiatõhususse ja edendama tööstusprotsesside elektrifitseerimist. Seda võiks soodustada ka meetmetega, millega parandatakse elektri ja maagaasi hinna suhet. Omamaise tootmise potentsiaal nullneto tootmistehnoloogia loomises on endiselt alakasutatud. Tärkavate tööstussektorite integreerimine ELi väärtusahelatesse ja liikumine innovatsioonipõhisemate toodete suunas on Slovakkia majanduse jaoks endiselt võtmetähtsusega võimalus.

(37) Hoolimata Slovakkia jõupingutustest mitmekesistada maagaasitarneid ja vähendada nõudlust, on sõltuvus Venemaa fossiilkütustest endiselt märkimisväärne, mis kujutab endast riigile välisohtu. 2025. aastal pärines Venemaalt üle 50 % maagaasist ja üle 80 % toornaftast. Taastuvate energiaallikate osakaal Slovakkia elektrienergia allikate jaotuses oli 2025. aastal üks väiksemaid ELis, samal ajal kui riigi tuuleenergia potentsiaal on endiselt kasutamata. Slovakkia süsinikuheite vähendamine sõltub peamiselt tuumaenergiast pärast söe järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist 2023. aastal. Keskmisi elektrihindu mõjutab jätkuvalt märkimisväärselt kallis maagaas. Riigi elektritootmise osakaalu vähendamine aitaks stabiliseerida Slovakkia elektrisüsteemi, pakkudes taskukohasemaid elektrihindu ja toetades konkurentsivõimet. Slovakkia on taaste- ja vastupidavuskava raames astunud samme taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja õigusraamistiku parandamiseks, kuid taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt on endiselt väga aeglane. Pikaajalise kindluse puudumine taastuvenergiasse investeerijate jaoks on jätkuvalt peamine struktuurne takistus uute projektide arendamisel. Eelkõige toetaks elektrioksjonite kasutamise ja pikaajaliste lepingute laiendamine suuremate taastuvenergiaprojektide arendamist, avades samal ajal uusi süsinikuheite vähendamise lahendusi energiamahukatele tööstusharudele.

(38) Selleks et rahuldada suurenenud vajadust tööstuse elektrifitseerimise ja kestliku liikuvuse järele, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et kiirendada uutesse võrkudesse tehtavaid investeeringuid ja suurendada nende võimsust. Kütte- ja jahutussektori süsinikuheite vähendamise edendamine taastuvate lahenduste laialdasema kasutamise teel aitaks saavutada kliimaeesmärke ja suurendada energiahindade taskukohasust. Lisaks elektrifitseerimise edendamisele saaks kütte üleminekut vähese süsinikuheitega majandusele tugevdada geotermiliste lahenduste laiendamisega, kuna Slovakkias on mõnes asukohas selleks soodsad geoloogilised tingimused.

(39) Heiteta liikuvuse väga vähese leviku näiteks Slovakkias on mitte ainult asjaolu, et heiteta sõidukite uute registreerimiste osakaal on ELis üks madalamaid, vaid ka heiteta laadimis- ja tankimistaristu aeglane kasutuselevõtt. Kuigi Slovakkia on oma taaste- ja vastupidavuskava raames vastu võtnud mõned reformid, ei ole heiteta sõidukite ja taristu kasutuselevõtu toetamise stiimulid veel realiseerunud. Elektromobiilsuse tegevuskavas kirjeldatud stiimulite kasutuselevõtt on väga oluline, et erasektor saaks teha märkimisväärseid lisainvesteeringuid. Samamoodi ajakohastatakse Slovakkia raudteetransporditaristut väga aeglaselt, mis piirab selle atraktiivsust nii reisijate kui ka äriklientide jaoks. Lisaks puudub Slovakkial tsentraliseeritud lähenemisviis riikliku transporditaristu ehitamise ja renoveerimise pikaajaliseks rahastamiseks. Seda saaks parandada liikmesriikide kindlaksmääratud ja prognoositavate eelarveliste panustega transporditaristu arendamisse ja hooldamisse, mida kasutataks koos Euroopa ning avaliku ja erasektori rahastamisega. Lisaks tuleb transporditaristu investeerimiseelseid etappe veelgi ühtlustada, et kiirendada taristu arendamist ja hooldamist. Sobivate transpordivõimaluste puudumine Slovakkias, eelkõige maapiirkondades, piirab sageli ka sellest mõjutatud madala sissetulekuga leibkondade liikuvust ja juurdepääsu esmatähtsatele teenustele. Eelkõige on maha jäänud ühistranspordiühendus, aktiivse liikuvuse võimaluste kasutuselevõtt, nõudetranspordi meetmed ja sotsiaaltaksode pakkumine väikese sissetulekuga leibkondadele piirkondades, kus vastav mõju on kõige suurem, näiteks Kesk- ja Ida-Slovakkias.

(40) Kuigi Slovakkial on kliimamuutustega kohanemise kava, on kliimamuutustele vastupanu võime poliitika rakendamine maha jäänud, kuna puudub institutsiooniline valmisolek, teadlikkus piirkondlikul ja kohalikul tasandil on vähene ning ministeeriumidevaheline koostöö on ebapiisav. Vee kvaliteet ja veemajandus halvenevad jätkuvalt, muu hulgas hüdromorfoloogiliste muutuste ja pestitsiididega saastumise tõttu, mis mõjutab tööstuse ja põllumajanduse tootlikkust ning inimeste tervist. Kuigi pakendijäätmete ringlussevõtul on tehtud mõningaid edusamme, on Slovakkial endiselt oht, et ta ei täida olmejäätmete ja pakendijäätmete eesmärke ega 2035. aasta eesmärki olmejäätmete prügilasse ladestamise kohta. Põllumajanduse, metsanduse ja veega seotud tööstusharude tootlikkust mõjutab ka ökosüsteemide halvenev olukord, millel on suur majanduslik mõju. Seda põhjustavad peamiselt sellised surveteguri nagu jätkusuutmatu metsandus ja põllumajandus, taristu arendamine ja invasiivsed võõrliigid.

(41) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti käsitleda oskuste, hariduse ja koolituse vallas inimkapitaliga seotud struktuurseid probleeme, mis pärsivad konkurentsivõimet. Slovakkiale adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitust inimkapitali kohta liidus.

(42) Alaesindatud rühmade, eelkõige romade, madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötajate suur pikaajaline töötus on endiselt probleem, mis süvendab oskuste nappust ja piirkondlikke erinevusi. Kuigi olukord riigi idapoolsetes piirkondades on halvem, on investeeringud poliitikasse, mille eesmärk on aidata haavatavatel inimrühmadel tööd leida või säilitada, endiselt väikesed. Tööturul osalemist, eriti naiste osalemist, takistab ka taskukohaste kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuteenuste ebapiisav kättesaadavus ja kasutamine, eriti alla kolmeaastaste laste puhul, kusjuures ebavõrdsus mõjutab ebasoodsas olukorras olevaid rühmi. Ka paindlik töökorraldus, näiteks osalise tööaja ja kaugtöö võimalused, on endiselt väga piiratud.

(43) Slovakkia haridus- ja oskuste süsteem seisab silmitsi püsivate probleemidega, mis pärsivad pikaajalist majanduskasvu ja tööturutulemusi. Põhioskuste tugevdamisel on tehtud piiratud edusamme, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate õppijate seas, sealhulgas tõrjutud roma kogukondades. Hiljutiste seadusandlike reformidega on kehtestatud meetmed, mille eesmärk on parandada matemaatilist kirjaoskust ja tugevdada põhipädevusi. Suurel osal õpilastest puuduvad põhiainetes minimaalsed oskused ja tulemused jäävad alla ELi keskmise. Töölt puudumine ja haridussüsteemist varakult lahkumine, eelkõige maapiirkondades, nõrgendavad haridustulemusi veelgi. Hoolimata käimasolevatest reformidest on juurdepääs toetusmeetmetele endiselt ebapiisav, eelkõige hariduslike erivajadustega õpilaste puhul, mis piirab võrdset ja kaasavat juurdepääsu kvaliteetsele haridusele.

(44) Endiselt püsib märkimisväärne oskuste nappus, mis mõjutab rohkem kui poolt ettevõtetest ning kajastab ebakõla tööjõu oskuste ja tööturu vajaduste vahel. Kuigi täiskasvanuhariduses on tehtud mõningaid edusamme, on selles osalemise määr endiselt madal, eriti madala kvalifikatsiooniga töötajate seas. Töökohapõhises õppes osalemine on endiselt alla ELi keskmise, digioskustes on puudujääke ning naiste osalemine matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) valdkonnas on vähene. On võetud meetmeid kutsehariduse ja -õppe reformimiseks ning MATI-valdkonna õppekavade tugevdamiseks, suurendades keskhariduse tasemel matemaatilist kirjaoskust. Täiendavaid jõupingutusi on vaja ümber- ja täiendõppe laiendamiseks, õpetajakoolituse tugevdamiseks, õppekavareformide rakendamise parandamiseks ning MATI-valdkondades osalemise suurendamiseks, sealhulgas kujundades kutsekeskkoolid ümber MATI-valdkondadele spetsialiseerunud asutusteks ning tehes tihedamat koostööd tööandjate ja kõrgharidusasutustega. Samal ajal pärsivad oskustööjõu kättesaadavust kõrghariduse omandanute madal määr, üliõpilaste suur väljavool riigist ja madal riiki tagasipöördumise määr, eelkõige suure nõudlusega sektorites. Sellega seoses on kolmandate riikide kodanike integreerimine tööturule endiselt piiratud ja killustatud ning puudub terviklik raamistik, mis toetaks nende pikaajalist kaasamist. Kvalifitseeritud spetsialistide hoidmise ja ligimeelitamise tugevdamine aitaks vähendada tööjõupuudust ja toetada majanduslikku konkurentsivõimet.

(45) Slovakkia tervishoiusüsteemi säilenõtkus püsib tervishoiutöötajate nappuse ja vananemise tõttu märkimisväärse surve all. Tervishoiutöötajate arv on alla ELi keskmise (puudu on 21 % perearstidest) ja peaaegu veerand õdedest on lähenemas pensionieale. Hoolimata sellest, et osadel meditsiinitöötajatel tõsteti hiljuti palka, püsivad töötajate hoidmisega seotud probleemid, mida soodustavad halvad töötingimused, vähene huvi esmatasandi arstiabi karjääri vastu ja väljaränne. Jõupingutused tööjõu- ja taristulünkade kõrvaldamiseks on endiselt ebapiisavad, kusjuures ennetavale hooldusele eraldati 2023. aastal vaid 2,7 % tervishoiukulutustest, mis on tunduvalt alla ELi keskmise. Hoolimata taaste- ja vastupidavuskavast rahastatud kliinikutest ja sõeluuringute laiendamisest ei ole need meetmed veel märkimisväärselt parandanud juurdepääsu ega õiglust. Püsivad võlad ja pikad makseviivitused suurtes riigihaiglates kajastavad süsteemi ebatõhusust, millele lisanduvad suured omaosaluskulud. Taaste- ja vastupidavuskava on aidanud tervishoiuteenuste koordineerimist mõnevõrra parandada. Siiski on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et tugevdada esmatasandi arstiabi ja ennetavat hooldust, eelkõige haavatavas olukorras inimeste jaoks, tagada elutähtsate meditsiinitoodetega varustatus ja riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus.

(46) Pikaajalise hoolduse teenused on jätkuvalt alarahastatud ja jäävad üsna piiratuks, eriti haavatavate rühmade puhul. Elanikkonna vananemise tõttu prognoositakse, et pikaajalise hooldusega seotud avaliku sektori kulutused keskpikas ja pikas perspektiivis tõusevad. Tööjõupuudus ja piirkondlikud erinevused piiravad teenuste osutamist, eelkõige Slovakkia maa- ja idapoolsetes piirkondades. Hoolimata mõningatest taaste- ja vastupidavuskava raames tehtud esialgsetest reformidest ja investeeringutest on juurdepääs taskukohasele ja kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele piirkonniti endiselt ebaühtlane ning kogukonnapõhised teenused ei ole endiselt piisavalt arenenud.

(47) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Slovakkial aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist kolmandat ja viiendat euroala soovitust, soovitus 2 neljandat euroala soovitust, soovitus 3 kaheksandat ja üheksandat euroala soovitust, soovitused 4 ja 5 seitsmendat euroala soovitust ja soovitus 6 viiendat euroala soovitust.

(48) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja tasakaalustamatuse olemasolu käsitlevaid järeldusi, kajastuvad määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitused soovitustes 1, 2, 3 ja 5. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad vähendada eluasemeturu ja leibkondade võlakoormusega seotud haavatavust. Soovitustes 1, 2 ja 5 osutatud poliitikameetmed aitavad tulla toime välistasakaalu ja valitsemissektori eelarvepositsiooniga seotud haavatavusega. Soovitustes 1, 3 ja 5 osutatud poliitikameetmed aitavad tulla toime konkurentsivõimega seotud haavatavusega. Soovitused 1, 2, 3 ja 5 aitavad vähendada tasakaalustamatust ja rakendada 2026. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta kooskõlas põhjendusega 47,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Pidada ka edaspidi kinni nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal nõukogu aktiveeritud riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Suurendada üldisi kaitse- ja julgeolekukulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal võla jätkusuutlikkuse ja kulutuste tõhususe ning kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud vähekaitstud leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Muuta maksukombinatsioon tõhusamaks, sealhulgas vähendades tööturul esinevaid takistusi ning kasutades rohkem keskkonna- ja korduvat kinnisvaramaksu. Lihtsustada maksusüsteemi ja parandada kulutuste tõhusust, sealhulgas viies kulude läbivaatamise kooskõlla eelarvemenetlusega. Jätkata maksukuulekuse tugevdamist, muu hulgas jätkates maksuhalduse digitaliseerimist. Säilitada energiasäästu hinnastiimulid ja suunata paremini sotsiaalkulutusi. Kiirendada ehitamist, ühtlustades ruumilise planeerimise ja loamenetlusi, laiendada eraüüriturgu ning edendada taskukohaste ja sotsiaaleluruumide pakkumist, sealhulgas eluaseme säilitamist haavatavatele rühmadele.

2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeeringute järjepidevus. Kiirendada jõupingutusi ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamiseks, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise kontekstis kokku lepitud vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja paindlikkusele. Tegeleda ainulaadsete sotsiaal-majanduslike, julgeoleku- ja tsiviilvalmisoleku probleemidega, mis mõjutavad ELi idapoolsel välispiiril asuvaid piirkondi, sealhulgas käsitleda vajadust investeerida kahesuguse kasutusega taristusse.

3. Parandada ettevõtluskeskkonda, luues prognoositavama õigusraamistiku ja tagades, et mõjuhinnangute ja sidusrühmadega konsulteerimine integreeritakse õigusloomeprotsessi. Kõrvaldada allesjäänud takistused teenuste osutamiselt. Tegeleda juhtimisstruktuuride killustatusega, sealhulgas valmistades ette kohaliku valitsemise reformi. Parandada e-valitsuse teenuste pakkumist ja kasutajakogemust. Tagada riigihankemenetluste läbipaistvus ja konkurents. Tugevdada kohtusüsteemi, sealhulgas selle sõltumatust, ja parandada korruptsioonivastase raamistiku tõhusust, sealhulgas tagades suurkorruptsiooni juhtumite piisava, sõltumatu ja tulemusliku avastamise, uurimise ja süüdistuste esitamise ning piisava erisuutlikkuse politsei ja prokuratuuri tasandil.

4. Jätkata gigabitiühenduvuse laiendamist, eelkõige alateenindatud piirkondades. Suurendada digitehnoloogia kasutuselevõttu, eelkõige VKEde seas, kõrvaldades kitsaskohad selle kasutuselevõtul. Parandada teadus- ja innovatsioonipoliitikat, jätkates avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse investeeringute suurendamist, ühtlustades teadusuuringute ja innovatsiooni juhtimise, rahastamise ja hindamise süsteeme, soodustades koostööd ettevõtete ja teadussektori vahel ning vaadates läbi teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kava, et VKEsid rohkem toetada.

5. Edendada investeeringuid tööstuse konkurentsivõime edendamiseks, sealhulgas süsinikuheite vähendamise ja elektrifitseerimise soodustamise ning majanduse mitmekesistamise kaudu. Kiirendada energiavarustuse mitmekesistamist, et järk-järgult kaotada sõltuvus Venemaa energiaallikatest. Kiirendada taastuvate energiaallikate, eelkõige tuuleenergia kasutuselevõttu ja muuta võrku ühendamise menetlused tõhusamaks. Toetada täiendavaid investeeringuid võrkudesse, eelkõige elektrivõrkudesse, ning küttesektori süsinikuheite vähendamisse. Toetada heiteta liikuvuse edasist kasutuselevõttu, reformida transpordiinvesteeringute haldamist ja ajakohastada ja tugevdada investeeringuid säästvasse ühistransporditaristusse, eelkõige raudteevõrku. Tugevdada ressursijäätmete käitlemist ning olme- ja pakendijäätmete korduskasutamist ning loodusvarade kaitset, suurendades kliima ja veemajanduse kriisivalmidust, integreerides looduspõhised lahendused ja viies lõpule looduskaitsealade tsoneerimise.

6. Suurendada alaesindatud rühmade osalemist tööturul, eelkõige suure tööpuudusega piirkondades, ning edendada paindlikumat töökorraldust. Suurendada taskukohase kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavust alla kolmeaastaste laste jaoks. Tagada võrdne ja kaasav juurdepääs kvaliteetsele haridusele kõigil tasanditel, keskendudes põhioskuste õpetamisele, sealhulgas ebasoodsa taustaga lastele. Suurendada täiskasvanute ümber- ja täiendõppe võimalusi, sealhulgas investeerides digioskustesse ja õpetajate koolitusse ning suurendades osalemist matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria valdkonna haridusprogrammides. Suurendada kvalifitseeritud spetsialistide hoidmist ja ligimeelitamist, et tegeleda tööjõupuudusega. Parandada esmatasandi arstiabi pakkumist ja laiendada ennetavaid tervishoiumeetmeid. Tugevdada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemide vastupanuvõimet ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning tagada taskukohane ja kvaliteetne pikaajaline hooldus, eelkõige laiendades veelgi kogukonnapõhiseid teenuseid.

Brüssel, 10. juuli 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

S. HARRIS